

Nd. **54. Frumvarp til laga** [50. mál]

um breytingu á lögum nr. 64/1965, um rannsóknir í þágu atvinnuveganna.

Flm.: Magnús H. Magnússon, Árni Gunnarsson.

1. gr.

5. tl. 17. gr. laganna orðist svo:

Tilraunir með klak og eldi þorsks og annarra nytjafiska með það fyrir augum, að seiðum verði sleppt í stórum stíl þegar þau hafa náð þeim aldri að þau leita botns, u. þ. b. 5 mánaða gömul.

Seiðunum verði sleppt í hafið umhverfis landið þar sem vaxtarskilyrði þeirra eru talin best.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Undanfarin ár hafa ýmsar þjóðir, þ. á m. Norðmenn, náð mjög miklum árangri í ræktun á laxi, öðrum fisktegundum og sjávardýrum í sjó. Fiskurinn er alinn upp í markaðsstærð ýmist í flotgirðingum eða uppistöðulónum, sem ferskum sjó er dælt í.

Árangurinn hefur orðið slíkur hjá Norðmönnum, að þeir áætla að innan fárra ára fari gjaldeyrstekjur af slíkri ræktun að slaga upp í gjaldeyrstekjur af hefðbundnum sjávarútvegi þeirra.

Í framhaldi af þessum góða árangri af ræktun á laxi og silungi eru Norðmenn nú að undirbúa ræktun á þorski, flatfiski og öðrum sjávarfiskum í stórum stíl.

Íslendingar hafa um árabíl ræktað lax og silung í ám og vötnum og þá mest byggt á svokallaðri hafbeit.

Nú allra síðustu árin hafa Íslendingar reynt fyrir sér með eldi á laxi í flotgirðingum í sjó á sama hátt og Norðmenn og ala laxinn upp í markaðsstærð.

Allt lofar þetta góðu og ber að styðja alla slíka framtakssemi öfluglega.

Þótt þeir þættir fiskeldis, sem hér hefur lauslega verið dregið á, gætu innan fárra ára haft mjög mikla efnahagslega þýðingu fyrir þjóðarbúið — útflutningsverðmæti gætu á nokkrum árum komist í milljarða kr. árlega — þá skiptir ræktun á þorski og öðrum sjávarfiskum margfalt meira máli. Hún varðar sjálfa efnahagslega undirstöðu þjóðfélagsins.

Vitað er, að skilyrði í sjónum við strendur landsins fyrstu vikur og mánuði eftir hrygningu skipta algerlega sköpum um það, hvort hrygning það og það árið skilar góðum árangri eða ekki. Það hefur svo aftur afgerandi áhrif á aflabrogð 4—8 árum síðar (og er þá átt við þorsk). Ástæður þessa eru aðallega taldar vera sveiflur á hita, seltu og svifi í sjónum, auk veðurfars o. fl.

Þorskseiði leita botns 5 mánuðum eftir klak og eru þá úr mestri hættu. Talið er að u. þ. b. 10 seiði af hverri milljón eggja, sem út klekjast, nái þessum aldri. Þetta er þó mjög breytilegt frá ári til árs, eins og áður segir. Gískað hefur verið á, að u. þ. b. 400 milljónir þorskseiða nái þessum áfanga hér við land í meðalhrygningarári. Á bestu hrygningarárum (fjórða til fimmta hvert ár að jafnaði) er þessi tala margfalt hærri, en getur í verstu árum farið niður fyrir 100 milljónir seiða. að því er talið er.

Síðustu tvo áratugina er meðaltal þeirra þorska, sem árlega ná 3ja ára aldri, 230 milljónir og munur á bestu og verstu árum allt að fimm á móti einum.

Hér við land hagar þannig til, að fiskur, sem klekst út við landið, er þar allt sitt æviskeið, nema hvað lítið eitt af seiðum berst til Grænlands og kemur gjarnan þaðan aftur síðar á ævinni sem fullvaxta fiskur til að hrygna við Ísland.

Nú höfum við fengið full yfirráð yfir 200 mílna fiskveiðilögsögunni og njótum því svo gott sem einir alls þess árangurs, sem af fiskrækt verður.

Öllum er ljóst, að góður efnahagur hinna svokölluðu „þróuðu“ þjóða byggist að verulegu leyti á vísindalegum rannsóknum og tækniframförum sem af þeim leiðir. Þær þjóðir, sem fremstar standa í þessum efnunum, verja miklu fé í þessu skyni, vitandi að það skilar margföldum arði til þjóðarbúsins. Eðlilega erum við Íslendingar um flest þiggjendur í þessum efnunum og þykir gott ef við getum fylgst með þróuninni hjá öðrum og notfært okkur hana þar sem því verður við komið.

Á sumum sviðum verðum við þó sjálfir að hafa frumkvæðið. Á það t. d. við um allt er varðar sérstöðu íslensks atvinnulífs og þá ekki hvað síst allt er varðar sjávarútveg og fiskiðnað. Í þeim efnun höfum við ekki ráð á að bíða eftir rannsóknum og tilraunum annarra. Engin „þróuð“ þjóð á jafnmikið og við undir sjávarútvegi og fiskiðnaði. Þess vegna er lífsnauðsynlegt að beita vísindalegri þekkingu til hins ítrasta til stuðnings þessum atvinnuvegi.

Við höfum ágætum vísindamönnum á að skipa, þar sem fiskifræðingar okkar eru, og við megum ekkert til spara við að búa þeim þá vinnuaðstöðu, sem nauðsynleg er.

Að mati flutningsmanna þessa frumvarps er nauðsynlegt að

1. auka „hefðbundna“ ræktun vatnafiska;
2. hefja í stórum stíl eldi á laxi og öðrum verðmætum fiski í afgirtum svæðum í fjörðum, víkum og sjávarlónum, bæði þeim, sem til eru frá náttúrunnar hendi, og öðrum, gerðum af manna höndum;
3. halda áfram og bæta við þær stórmerku rannsóknir á hrygningu nytjafiska, sem fram fóru í Náttúrugripasafni Vestmannaeyja árið 1974;
4. finna heppilegt æti fyrir seiðin frá því að þau koma af kviðpokaskeiði og þar til þau ná þeim aldri, að þau leita botns.

Hugsanlegt er að ala upp æti fyrir seiðin í sérstökum eldistjörnum, svipað og Kínverjar gera.

Rannsóknir þær, sem um getur í 3. og 4. lið, geta sem best hafist í Náttúrugripasafni Vestmannaeyja og þurfa því ekki í byrjun að kosta mjög mikið og geta hafist strax;

5. rannsaka hvar heppilegast er að sleppa seiðum í sjóinn þegar þau hafa náð þeim aldri, að þau leita botns (5 mánaða að því er þorsk varðar). Kanna þarf hvar æti er mest og sjávarhiti heppilegastur, svo að nokkuð sé nefnt.
6. fylgjast vel með árangri ræktunarinnar og auka hana stórlega strax og hann verður áþreifanlegur.

Það er fullkomlega raunhæft að hugsa sér stöð eða stöðvar, sem rækti 500—1000 milljónir þorskseiða á ári — svipað og eða meira en meðalhrygningarárgangur skilar af sér — og samsvarandi af öðrum helstu nytjafiskum okkar.

Það er tilgangur þessa frumvarps að hrinda af stað tilraunum þeim og ræktun, sem um getur í liðum 3—6 hér að framan, og leitast þannig við að stuðla að aukinni fiskgengd í framtíðinni og tryggja að engir hrygningarárgangar misfarist.

Í framhaldi af þessu frumvarpi er ætlunin að flytja annað frumvarp til að afla tekna til að standa undir kostnaði sem af samþykkt þessa frumvarps leiðir.

Það er eindregin skoðun flutningsmanna þessa frumvarps, að efnahagsleg afkoma íslensku þjóðarinnar í framtíðinni byggist öðru fremur á ræktun nytjafiska í sjó.

Stærstu framfaraspor mannkyns hafa verið stigin þegar veiðimennska (rányrkja) hefur vikið fyrir hjarðmennsku, og svo mun einnig verða um fiskrækt í sjó.